

Dekanat Smorgonie Jako zamek na brzegu Wilii oraz miasteczko powiatu oszmiańskiego WKL Żodziszki są znane od roku 1511. Ówczesne właściciele miasteczka Ościkowicze założyli tu kościół. W 1550 r. on wspomina się już jako działający w granicach dekanatu świrskiego. W końcu XVI w. z fundacji następujących właścicieli, Kisków, w Żodziszkach buduje się murowany zbór kalwiński w stylu renesansowym. Według innych danych, jego w 1612 r. na miejscu kościoła zbudował Krzysztof Komar. Syn Krzysztofa, Hieronim Komar, zwrócił ród do wiary katolickiej i do 1669 r. zbudował nowy drewniany kościół pod wezwaniem Trójcy Przenajświętszej, przy którym założył szkołę parafialną. Inne źródła podają, że Krzysztof Komar w 1612 r. zbudował kościół, a Hieronim zwiększył fundusz, zbudował plebanię oraz szkołę.

Zgodnie z wizytacjami 1654-1700 lat, kościół już wtedy był murowany, miał dwie kaplice w skrzydłach transeptu – Matki Bożej Loretańskiej i św. Anny – z odpowiednimi ołtarzami oraz główny ołtarz Trójcy Przenajświętszej. Pod głównym ołtarzem znajdowała się krypta z trumnami fundatorów i jeszcze dwie krypty były zrobione „pod laretem”. Obok kościoła znajdowali się budynki gospodarcze, plebania oraz szpital. † W drugiej połowie XVII w. miasteczko przechodzi do własności Mińkiewiczów. Barbara Mińkiewicz, z Komarów, podstolina oszmiańska, razem ze swoim synem Adamem, jezuitą i sekretarzem litewskiej prowincji zakonu, w roku 1708 założyli w Żodziszkach kolegium jezuickie w przekazanej zakonowi siedzibie. W 1717 r. jezuici zbudowali tu nowy kościół pod wezwaniem św. Judy Tadeusza, w 1745 r. otworzyli szkołę muzyczną oraz bursę, w 1767 r. – aptekę. Z roku 1756 tutaj zaczęto wykładać filozofię, tak miejscowe kolegium przeszło do rangi uczelni wyższych. Od kolegium jezuici założyli misje w Wojstomiu i Danuszewie. Lecz swój główny cel ojcowie jezuici nie zdołali osiągnąć – kalwiniści jak i wcześniej pozostawali w Żodziszkach i mieli zbór.

W 1774 r. król Stanisław August nadał miasteczku prawo Magdeburgskie. Od 1775 r. Żodziszki weszły w skład Imperium Rosyjskiego, oraz otrzymały status miasteczka gminy dubotowskiej powiatu swientianskiego guberni wileńskiej.

To, czego nie dokonali jezuici, dokonał czas – w latach 1820-ych zbór kalwiński był przekazany katolikom i przystosowany pod kościół pw. Trójcy Przenajświętszej, a były drewniany kościół parafialny został rozebrany; dzisiaj na tym miejscu znajduje się klub.

W 1809 r. dzięki staraniom hrabiny Laskaris, narodzonej Zabello (możliwie to ona przywozła tu relikwie św. Teodora, ponieważ jej mężem był hrabia Teodor Laskaris), kościół został przeorientowany wejściem głównym do miasteczka oraz podłużony w tymże kierunku. Więc teraz wieża znalazła się nad ołtarzem i do prezbiterium została dobudowana zakrystia.

Represje po powstaniu 1863 r. dotknęły parafię nie tak mocno jak inne – z kościoła tylko skonfiskowano wiele obrazów. W 1886 r. dzięki staraniom ks. Wróblewskiego terytorium kościelne zostało obniesione wysokim kamiennym ogrodzeniem z bramą trójjprzęślową oraz kaplicami. W 1902 r. (według innych danych – w 1904 r.) ks. Edward Dzibel razem z parafianami dobudowali do kościoła w kształcie transeptu kaplice boczne: z lewej strony – Podwyższenia Krzyża Świętego (św. Piotra) z wmurowanymi w ścianę przy wejściu relikwiami św. Teodora, o czym świadczy napis na płycie, z prawej strony – Jezusa Miłosiernego (Uczynków Miłosierdzia) z odpowiednimi ołtarzami. Nad wejściem mieszczą się chóry na dwu kolumnach, gdzie znajdują się organy.

W lata I wojny światowej budynek kościoła był mocno uszkodzony – wojska niemieckie zburzyli wieżę, a w kościele zrobili szpital, a później fabrykę obuwia.

W latach 1921-1939 Żodziszki – miasteczko w powiecie wilejskim województwa wileńskiego II Rzeczypospolitej, centrum gminy o tejże nazwie. Kościół Trójcy Przenajświętszej został odnowiony (na pamiątkę o uszkodzeniach czasów wojny nad oknem zakrystii wmurowane odłamki pocisków szrapnelowych). W 1929 r. do parafii dołączona została kaplica na Kurhanie Mariackim w Dubcu. W tamte lata parafia liczyła ponad 4100 wiernych. W 1937 r. na prośbę ówczesnego proboszcza ks. Romualda Dronicza malarz Piotr Sergiewicz rozmalował sklepienia kaplic kościelnych. W kaplicy św. Piotra jest odlustrowane kazanie Apostoła, ukrzyżowanie Piotra, wręczenie kluczy oraz wyciągnięcie sieci z rybą; obok artysta zostawił swój monogram „P.S.1937”. W kaplicy Uczynków Miłosierdzia po bokach sklepienia także są przedstawione 4 sceny: pragnącego napoić, chorego odwiedzić, przechodnia przyjąć, głodnego nakarmić. W tych freskach malarz upamiętnił obrazy miejscowych parafian (jeszcze dziś mieszkańcy nazywają tych, którzy są tu narysowani) a nawet samego siebie.

W lata ateizmu władze sowieckie nie zdołały zamknąć kościół. Działa on i dzisiaj, ma status zabytku architektury.

Na miejscowym cmentarzu w stanie ruinnym zachowała się trzypoziomowa kapliczka-słupek. Kiedyś w miasteczku znajdowały się jeszcze dwie przydrożne kaplice: jedna, przy zakręcie na cmentarz, była poświęcona św. Annie, druga, w centrum na skrzyżowaniu – św. Janowi Niepomucenowi. W latach 1970-ych kaplice zostały zburzone, pozostała tylko figurka św. Jana, która teraz stoi w kościele. Przydrożna kapliczka-słupek była kiedyś i w Starej Rudni żodziszskiej parafii.